

DOI 10.36074/logos-02.02.2024.058

АКАДЕМІЧНА АДАПТАЦІЯ КИТАЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ ДО НАВЧАННЯ У ЗВО УКРАЇНИ

Вятчаніна Світлана Володимирівна ¹, Ханикіна Наталія Валентинівна ²

1. старший викладач кафедри української та іноземних мов
НУФВСУ, м. Київ, УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0000-9857-2530

2. канд. філол. наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних наук
Міжнародний європейський університет, м. Київ, УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0002-5920-9779

За останні десятиріччя співпраця в освітній сфері між Україною та Китаєм досягла значних успіхів, що призвело до зростання інтересу серед китайської молоді в отримання вищої освіти. Останніми роками чисельність китайських студентів, які виявили бажання отримати освіту в Національному університеті фізичного виховання та спорту України (НУФВСУ), зросла на 60 %.

Важливим напрямом роботи НУФВСУ є довузівська підготовка іноземних громадян та їх гармонійна адаптація для подальшого навчання у закладі вищої освіти.

Незважаючи на об'єктивні труднощі, пов'язані з Covid-19, воєнним станом в Україні у період 2019-2023 рр., на підготовчому відділенні для іноземних громадян та осіб без громадянства в НУФВСУ навчалося 94 студенти, з них чисельність студентів з Китаю складала 65 %.

Стрімке зростання кількості студентів з КНР закономірно призвело до загострення і збільшення проблем, пов'язаних з академічною адаптацією студентів з КНР.

Поняття академічної адаптації студентів було введено в науковий обіг і наголошено на ефективності таких «комплексів динамічних процесів адаптації в мовному та культурологічному різноманітті, які залучаються до академічного навчання» [3, 309]. Академічна адаптація – це «складний процес в локальних умовах, який включає динамічне спілкування з придбанням досвіду та

самоусвідомлення» в мовному середовищі [4, 309]. Вченими визначено академічну адаптацію як процес оцінки та засвоєння цільової культури в академічних ситуаціях.

Узагальнюючи існуючі проблеми академічної адаптації іноземних студентів на підготовчому відділенні для іноземних громадян та перших курсах навчання в українських ЗВО, варто виокремити наступні:

- великий об'єм інформації, що надається;
- складнощі сприйняття лекцій в аудіоформі;
- відсутність навички конспектування усного мовлення;
- нові для студентів форми навчання: лекція, семінар;
- установка контактів з українськими студентами;
- зниження рівня володіння українською мовою за час літніх канікул,

викликане від'їздом на батьківщину і спілкуванням тільки рідною мовою.

У першу чергу проблеми академічної адаптації студентів з Китаю визначаються поєднанням поведінкових чинників з впливом специфіки Національної системи в освіті КНР.

З одного боку, традиції національної культури виробляють у китайських студентів перфекціонізм відносно виконуваної роботи, високий ступінь консолідації, схильність до ієрархізації. У поєднанні з відносно низьким рівнем володіння українською мовою і відмінностями в загальноприйнятих моделях поведінки в Україні та Китаї – ці установки перетворюють використання української мови в усній формі в значимий стрес-чинник для студентів, що нещодавно прибули з КНР.

Як наслідок, китайські студенти переважно тяжіють до спілкування з іншими китайськими студентами в університеті та поза його межами і відносно рідко використовують українську мову як розмовну. Така комунікативна ізолюваність від виучуваної мови негативно впливає як на їх академічну успішність, оскільки викладання здійснюється саме українською мовою, в силу чого розвиток відповідних навичок набуває характер системно значимого чинника, так і на перспективах подальшої адаптації до іншого лінгвістичного і культурного середовища.

З іншого боку, ситуацію посилюють академічні звички студентів: система освіти в Китаї значною мірою побудована на основі принципу механічного запам'ятовування і відтворення великих об'ємів навчального матеріалу. Окрім того, система навчання іноземних мов у КНР побудована специфічним чином: в її рамках зроблений акцент на заучування лексики і правил граматики, а також виконання письмових завдань. Однак значно мало уваги приділено для розвитку навичок усного мовлення, що суперечить сучасним європейським підходам до вивчення мов, зокрема комунікативному [1].

SECTION 19.

PHILOLOGY AND JOURNALISM

За таких обставин до моменту початку навчання в Україні у більшості китайських студентів відсутня розвинена навичка використання іноземної мови в усному мовленні. Нестача позитивного досвіду в цьому відношенні формує комплекси у студентів, внаслідок чого в них сформоване побоювання вдаватися до усного спілкування українською мовою, щоб не продемонструвати низькі навички володіння.

Серед мінусів у викладання для китайських студентів можна виділити такі:

1) орієнтація викладачів переважно на українських студентів, спілкування переважно відбувається з україномовною аудиторією;

2) не надання заздалегідь китайським студентам готових текстів лекцій;

3) занадто швидкий темп мови або її часткова невиразність перешкоджають задовільному аудіо сприйняттю інформації з боку студентів з Китаю;

4) чимало викладачів ігнорують використання наочного матеріалу, який стимулює у китайських студентів розвиток конкретно-символічного мислення, зорово-рухового типів пам'яті;

5) недостатня кількість спеціалізованих підручників і наукових посібників. Часто при їх використанні студенти з КНР зазнають складнощів, які пов'язані з нерозумінням професійної лексики або синтаксичних конструкцій, властивих науковому стилю мовлення. Джерелом проблем також досить часто виступає слабка структурованість тексту [2].

З урахуванням зазначених проблем, виникає необхідність істотним чином скоректувати програми навчання і адаптації студентів з Китаю в українських ЗВО.

По-перше, очевидна необхідність надання пріоритетності розвитку такого завдання, як освоєння студентами навичок розмовної української мови. При цьому воно повинне вирішуватися не лише в рамках освітнього простору, але і через активне залучення студентів з КНР до різних масових заходів на базі університету. Тут слід зазначити, що частково університет забезпечує частину студентів з відвідування тренування з обраного виду спорту.

По-друге, варто на регулярній основі перебудувати сам процес викладання в аудиторії, у якій представлені студенти з Китаю. Студентам необхідно заздалегідь надавати вже готові конспекти лекцій. Навчальні завдання мають бути орієнтовані на активну взаємодію студентів з викладачем і між собою, а також передбачати використання різних форм мовленнєвої діяльності, включно як діалогічні, так монологічні її різновиди.

По-третє, відчувається гостра необхідність у створенні підручників і навчальних посібників з усього спектру предметів, які викладаються в університеті, які були б орієнтовані саме на студентів з Китаю.

Принципово важливим видається наявність у цих підручниках і посібниках великого ілюстративного матеріалу, чіткої структури тексту, що включає, як мінімум, презентацію основних понять, класифікацію об'єктів, що вивчаються, їх сутнісні характеристики, аналіз і рішення типових завдань і висновків, акценту на формування у студента стійких уявлень про базові елементи того, що вивчається.

Комплексна реалізація зазначених заходів здатна істотно підвищити ефективність системи адаптації китайських студентів в українських ЗВО. Частково втілення в життя перерахованих ініціатив, на нашу думку, також може принести корисний результат, однак його масштаби будуть на порядок нижчими. Ігнорування виявлених проблем уже в середньостроковій перспективі може знизити привабливість українських ЗВО.

Загалом, необхідно визнати, що найбільш суттєві проблеми академічної адаптації студентів з Китаю до навчання в українських ЗВО зумовлені відсутністю комплексного підходу до системи викладання з урахуванням специфіки системи навчання в КНР, рівня володіння розмовною українською мовою слухачами підготовчого відділення для іноземних громадян та студентами перших курсів, а також відсутністю підручників і навчальних посібників, створених з урахуванням особливостей сприйняття інформації носіями китайської культури та освітньої традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Meng, Q., Zhu, C. & Cao, C. (2017). Chinese international students' social connectedness, social and academic adaptation: the mediating role of global competence. *High Educ* 75, 131–147. <https://doi.org/10.1007/s10734-017-0129-x>
- [2] Cheng, L., & Fox, J. (2008). Towards a better understanding of academic acculturation: Second language students in Canadian Universities. *Canadian Modern Language Review*, 65 (2), 307–333. <https://utpjournals.press/doi/10.3138/cmlr.65.2.307>
- [3] Morita, N. (2000). Discourse socialization through oral classroom activities in a TESOL graduate program. *TESOL Quarterly*, 34, 279–310. <https://www.jstor.org/stable/3587953?origin=crossref>

